

SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

UNDER MEDVERKAN AV
INTENDENT *BENGT CNATTINGIUS*,
KYRKOHERDE *KNUT PETERS*
OCH
KOMMINISTER *RAGNAR STENBERG*

UTGIVEN AV
ARTHUR ADELL
KYRKOHERDE

TJUGOTREDJE ÅRGÅNGEN 1948

Lund 1948, Skånska Centraltryckeriet

9/4

SVENSKT G U D S - T J Ä N S T - L I V

*Tidskrift för liturgi,
kyrkokonst, kyrkomusik
och homiletik*

HÄFTE 1 / ÅRGÅNG 23 / MARS 1948

C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG / LUND

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
<i>Adell, Arthur</i> : Litteraturkönika	32
— » — Svenskt Antifonale	93
— » — Anmälan	120
<i>Arrér, G.</i> : Ny musik	46
<i>Carlsson, Sten</i> : Svenskt körarbete under år 1947	18
<i>Cnattinius, Bengt</i> : Om kyrklig konst	43
— » — Vadstena klosterns byggnadshistoria	84
— » — Litteratur	92
— » — Dansk kyrklig målar Konst	113
<i>Dahl, Holger C.</i> : Kyrkosyn och andaktsliv	97
<i>Edwall, Pehr</i> : Erfarenheter av tidegården i svenskt försam- lingsarbete	74
<i>Hartman, O.</i> : Två hymner för tidegård	5
<i>Haerberger, Axel</i> : Psykologiska synpunkter på kulten	42
<i>Johannesson, L.</i> : Biskopsvigningspraxis i Sverige	107
Kyrkosångens Vänner	18 ff., 53 ff.
Laurentius Petri Sällskapet	31, 58 ff., 83
<i>Linderoth, Hj.</i> : Bibelsyn och gudstjänst	61
Nordiska Nämnden för tidegård	81
<i>Schmidt, W. A.</i> : Tidegården och Finlands kyrka	77
— » — Se Wsi Testamenti	105
<i>Segelberg, Eric</i> : Flectamus genua	87

<i>Stenberg, Ragnar</i> : Kyrklig skrud och prydnad	28
<i>Strömberg, Bengt</i> : Invigning av Lunds domkyrka	115
— » — Ett intressant svar av Ritkongregationen	116
<i>Weman, Henry</i> : Svensk koralsång 1947	25
<i>Viderø, Finn</i> : Hugo Distler	7
<i>Wiking, Bo-Sture</i> : Ett nytt standardverk om Runeberg	16
<i>Aberg, Jan-Håkan</i> : Tobias Norlind och hans musikhistoria ...	1

LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO

77 JAN 1949

S V E N S K T G U D S T J Ä N S T L I V

UNDER MEDVERKAN AV
 INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, OCH
 KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM
 SAMT SOM REPRESENTANT FÖR SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER:
 KOMMINISTER RAGNAR STENBERG, LIDINGÖ.

UTGIVEN AV
 KYRKOHERDEN ARTHUR ADELL, SÖDERKÖPING.

Tidskriften utkommer med 32-sidiga nummer 4 gånger om året, nämligen
 i mars, maj, september och december.

Red. adr.: Söderköping. Rt 59. Exp. adr.: C. W. K. Gleerups förlag, Lund. Rt 144 00. Postgiro 30843.

Prenumerationspris: i bokhandeln eller direkt från förlaget: kr 4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm enkel spalt.

Rabatt vid större annons och vid upprepning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bl. a.: Musikdirektör Jan-Håkan Åberg, Skövde: Tobias Norlind och svensk musikhistoria. — Direktör O. Hartman, Sigtuna: Två hymner för tidegården. — Magister Finn Videre, Köpenhamn: Hugo Distler. — Komminister Bo-Sture Wiking, Skönberga: Ett nytt standardverk om Runeberg. — Kyrkosångens Vänner: Organist Sten Carlsson, Gäla Uppsala: Svenskt körarbete under år 1947. — Domkyrkoorganist H. Weman, Uppsala: Koralsången 1947. — Musikdirektör Waldemar Ahlén, Stockholm: Svensk orgelkonst 1947. — Komminister R. Stenberg, Lidingö: Kyrklig skrud och prydnad 1947. — Laurentius Petri Sällskapet.

Bo Wedrups Orgelbyggeri

FIRMA ORGELTJÄNST

U p p s a l a

Kungsgatan 30 B - Tel. 363 57
412 95

*Melodihänvisningarna
till varje psalm
gör den*

Gleerupska Psalmboken

värdefullare

C. W. K. GLEERUP, Lund

Doktors- avhandlingar

tryckas perfekt å

Skånska Centraltryckeriet

Grönegatan 14

Lund. Tel. **10275**

Goda idéer

TECKNING RETUSCH
KLICHEER SKYLTA

KÖHLERS KLICHÉ

Tel. 16734.10842

Malmö ANSTALT
ST. NYGATAN 54

Tobias Norlind och svensk musikhistoria.

Banbrytarens roll är sällan tacksam. Ensam får han röja väg över orörd mark, ensam måste han kartlägga okända områden — och sällan kan han vänta något materiellt utbyte av sitt arbete. Det får räcka med den inre tillfredsställelsen att ha varit sig själv och sin kallelse trogen. Vi, som efteråt trampar de uppbrutna lederna, kan ibland förarga oss över till synes onödiga krokarna och avvikelser från den rätta riktningen, och vi glömmer ibland, att pionjärinsatsen har ett värde i sig själv och att de medel, som stått till buds vid dess utförande, ofta varit begränsade.

När döden avbröt Tobias Norlinds livsverk, var det mänskligt sett långt ifrån fullbordat. Uppgifter fanns i mängd omkring honom, en del i färd att uppfyllas, andra endast förberedda. Norlind var ju en universellt intresserad natur av ganska ovanligt slag, och det är egentligen inte många grenar av den musikhistoriska vetenskapen, som han inte i något sammanhang har behandlat. Framför allt är det två områden, där hans insats är ofrånkomlig och betydande. Det ena är grundritningen till den svenska musikhistorien, det andra är instrumentsystematiken och det därtill anknutna instrumentsamlingsarbetet.

I fråga om den svenska musikhistorien var Norlind ute på övervägande jungfrulig mark, och här fick han rika tillfällen att dra nytta av sin sällsynta förmåga att uppspåra och tillgodogöra sig ett på det hela taget oanvänt källmaterial. Utan att på något sätt förringa denna hans insats i övrigt skulle man till och med kunna våga påståendet, att hans arbeten på detta område i första hand har sitt utomordentliga värde såsom källförteckningar. Norlind står i första ledet bland dem, som målmedvetet utnyttjat och koordinerat de betydelsefulla arkivskatterna i t. ex. våra gamla gymnasiebibliotek. Kanske är det delvis det faktum, att hans arbeten till så övervägande grad grundades på primärmaterial, som gör dem så rika på detaljer, att man stundom har en känsla av att själva helhetsbilden blir lidande och att utvecklingslinjerna blir oklara. Carl-Allan Moberg, som på ett utmärkt sätt tecknat Nor-

linds insatser i svensk musikhistorisk forskning, har dessutom pekat på en viss obenägenhet hos honom att låta senare forskningsresultat inverka på tidigare intagna positioner, och man torde knappast kunna komma ifrån, att Norlind i detta avseende visade samma sega envishet som i sitt vetenskapliga upptäckarearbete överhuvudtaget. Men trots detta drag har man ett starkt intryck av viljan till objektivitet och saklighet i hans vetenskapliga författarskap. Man kan närmast karakterisera honom som en musikhistorisk encyklopedist. De uppgifter han påtog sig var ofta av en sådan omfattning, att en ensam forskare av annan läggning sannolikt skulle ha ryggat tillbaka. Men Norlind kastade sig med osviklig energi rätt in i uppgiften att skaffa svensk musikhistorisk forskning en någorlunda hållbar grund att stå på, och man gör sig säkert icke skyldig till några överord, om man konstaterar, att han löste denna uppgift på ett mycket förnämligt sätt.

Norlinds andra grundläggande insats är instrumentsamlingens och instrumentsystematikernas. Han hade en otrolig förmåga att spåra upp nya nummer till sin älskade instrumentsamling, och Musikhistoriska Museet i Stockholm kommer att för framtiden vittna om en outröttlig och i sitt slag enastående gärning i musikhistorikens tjänst. Och detta arbete är så mycket märkligare som det utförts med begränsade ekonomiska möjligheter under ständig kamp med ogynnsamma yttre omständigheter, som hos en mindre energisk natur kunde ha förtagit lusten att fortsätta arbetet. Det torde kunna betecknas som ingenting mindre än en kulturell skandal och en skamfläck på vårt internationella musikaliska anseende, att denna utomordentliga instrumentsamling, sannolikt en av de förnämligaste i Europa, fortfarande lever på Stockholms stads nåd, till stor del nedpackad i låror i otjänliga källarutrymmen. Det vore icke endast en enkel gärd av tacksamhet mot Tobias Norlinds minne och hans utomordentliga insats på detta område, utan också av kulturell anständighetskänsla att åtminstone ge Musikhistoriska Museet egna och tjänliga lokaler efter dess hittillsvarande osäkra och ambulerande tillvaro. I varje fall borde det vara en självklar sak att frågan löstes i samband med den sedan mycket länge efterlängtdade och behövligen ombyggnaden av Musikaliska Akademien och Musikhögskolan.

Det är egendomligt att tänka sig, att Norlinds gärning i vetenskapens tjänst till största delen utförts utan det stöd, som en akademisk position dock ger. Det var beklagligt, att Norlind icke

blev innehavare av en professur i sitt egentliga ämne, när han år 1918 lämnade den dubbla docenturen vid Lunds Universitet (i litteraturhistoria och musikhistoria), även om man kan förklara detta förhållande med en hänvisning till den allmänna musikkulturens nivå vid denna tid. Att Norlind med liv och själ gick in för sitt ämne inom den relativt trånga ram och de begränsade möjligheter, som ställningen som lärare vid Musikhögskolan gav honom, är ovedersägligt. Bland de bästa frukterna av detta arbete torde kunna räknas de i koncentration enastående små handböckerna i allmän och svensk musikhistoria. Men för den som kom i kontakt med honom i hans arbete på Musikhögskolan, föreföll det knappast, som om detta skulle gjort honom full rättvisa. Man kan nog inte komma ifrån, att hans sinne för persondetaljer stundom gjorde musikhistorien mindre lockande för blivande musiklärare och kyrkomusiker och framför allt gjorde det svårare att urskilja de stilistiska utvecklingslinjerna. Men man får i detta sammanhang inte glömma skillnaden i arbetssätt mellan universitetet och musikkonservatoriet. Kvar står dock det tänkvärda faktum, att det för en musikhistoriker av Norlinds akademiska kvalifikationer icke fanns någon plats, där han helt och odelat kunde få ägna sig åt sitt egentliga intresse, den musikvetenskapliga forskningen.

Resultaten av Norlinds speciellt kyrkomusikaliskt-liturgiskt inriktade forskningar är som regel redovisade inom ramen för hans större samlingsarbeten. Bland specialarbetena bör dock nämnas den i »Samlaren» år 1907 publicerade uppsatsen om Vadstena klostrets veckoritual, samt, om man vill räkna skolmusiken hit, hans akademiska avhandling »Latinska skolsånger i Sverige och Finland» (Lund 1909).

Under sina sista år sysslade Norlind framför allt med uppgiften att i en sammanhängande följd ge en framställning av svensk musikhistoria från äldsta tider fram till våra dagar. Efter att förut ha färdigställt det avsnitt, som behandlar tiden 1520—1720 under den något missvisande titeln »Från Tyska kyrkans glansdagar», undertecknade han den 30 mars 1947 förordet till den del av verket, som behandlar vår äldsta musikodling fram till c:a 1520 under titeln »Bilder ur svenska musikens historia från äldsta tid till medeltidens slut». Verket utgör en serie detaljerade studier över de olika avsnitten av den svenska medeltida musikodlingen, och som ett led i denna serie ingår en mycket grundlig och detaljerad

utredning om instrumenten under denna epok, vilken utredning förs tillbaka i tiden till c:a 2000 f. Kr. och belägges av talrika vittnesbörd från litteratur och bildande konst. Speciellt värdefullt är det, att detta avsnitt — och f. ö. hela boken — kompletterats med ett så utomordentligt intressant och rikligt illustrationsmaterial. Det är eljest en brist — möjligen betingad av ekonomiska orsaker — att Norlinds tidigare arbeten med några få undantag varit mycket sparsamt illustrerade; denna brist har dock kanske varit mest märkbar i fråga om notexempel. Till det ifrågavarande avsnittet om musikinstrumenten har framför allt vårt eget kyrkliga medeltidsmåleri fått lämna utmärkta och intressanta bilder. Bokens återstående tre avsnitt ha fått rubrikerna Världslig musikutövning, Folkmusiken och Andlig musikutövning. Här skall endast det sistnämnda avsnittet närmare behandlas.

Detta är i vissa detaljer enbart en fylligare framställning av förhållanden, som han redan tidigare behandlat mer kortfattat i sin svenka musikhistoria, det första, grundläggande ungdomsverket av den då 22-årige forskaren. Efter en ganska detaljrik översikt över de kyrkliga förhållandena under medeltiden med särskild hänsyn till den kyrkomusikaliska organisationen övergår han till en redogörelse för de liturgiska urkunderna i en, såvitt under-tecknad kunnat finna, mycket uttömmande bibliografi. Detta kapitel kompletteras av en kortfattad exposé över notskriftens utveckling, och här har man återigen tillfälle att konstatera de utmärkta fotografiska illustrationerna, som helt hämtats från svenska urkunder i våra egna arkiv och bibliotek. I det därpå följande kapitlet om den liturgiska musiken är det framför allt sekvenserna och hymnerna, som är föremål för en grundligare behandling. Vill man vara kritisk, skulle man kanske kunna anmärka dels på, att han här inte ens nämner psalmodien och att begreppet »tonus» förefaller en smula svävande, dels på den bristande konsekvensen i notexemplens transkription av originalen. Sida vid sida användes dels den numera här i landet allmänt brukade noteringen med åttandedels- och fjärdedelsnoter, som också ur rent vetenskaplig synpunkt torde vara den bäst motiverade och som närmast återgår på Solesmes-praxis, dels den tämligen godtyckliga och numera i praktiken helt övergivna notationsmetoden med försök till rytmsering, taktindelning o. s. v. Denna senare transkriptionsmetod blir särskilt besvärande vid återgivandet av sekvenserna. I det därpå följande kapitlet om liturgiska och profana spel återspeglas inte

minst Norlinds rika folkloristiska kunnande. Boken avslutas med ett kapitel om den flerstämmiga musiken och orgeln.

Hela detta arbete präglas av den typiskt norlindska koncentrationen, grundligheten och detaljrikedomen. En mängd värdefulla litteraturhänvisningar, som också omfattar den modernaste litteraturen, höjer ytterligare verkets värde. Stundom blir tidsbestämningarna en smula svävande; det är icke alltid så klart, vad författaren avser med uttrycket »vid denna tid». Men att verket fyller en mycket betydande plats i svensk musikkritik är odiskutabelt. Det är redan omvittnat, vilken grundläggande betydelse hans verk haft och allt fortfarande har för vår musikvetenskapliga forskning, och även om man måste beklaga, att han rycktes bort innan han hunnit fullfölja sin så storslaget planerade översikt över den svenska musikhistorien, har vi från liturgisk-kyrkomusikalisk synpunkt all anledning att vara tacksamma över att han dock hann fullborda den viktiga del, som redan föreligger. Den vittnar på ett utomordentligt sätt om sin upphovsmans brinnande entusiasm och osparda forskarmöda och om den stora förlust, som hans bortgång innebär för svenskt musikkiv och svensk musikvetenskap.

Jan Håkan Aberg.

Två hymner för tidegården.

Vid vesper på nyårsafton.

Gläd dig åt solen, snart är natten inne,
 Kläd dig i festens vitaste linne.
 Minns dock: vem nalkas
 När som dagen svalkas?
 Lustgårdens Herre.
 Vingarna vila alla dagens vindar.
 Vakterna darra framför gårdens grindar.
 Moln mellan stjärnor.
 Alla sångens tärnor
 Sluta att sjunga.

Strängen av silver från sitt fäste lossas.
 Guldskålen glider ur din hand och krossas.
 Avtalet häves,
 Lånet återkräves.
 Herren är nära.

Skaparen skatten av dagar återtager,
 Pärla för pärla lyftes i den dager
 Ingen kan skåda.
 Sanningen skall råda
 Sist och för evigt.

Tänk på din Herre, medan dagen varar,
 Lev i det ljus, som skulden uppenbarar.
 Han som förlåter
 Och ger livet åter —
 Han är i ljuset.

Fadern, som skapat alla våra dagar,
 Sonen som skänkt det liv, som Gud behagar,
 Anden, som tändar
 Ljus i alla länder,
 Evigt vi prise. Amen.

O. Hartman 1947.

På Kristi Förklaringsdag.

Sorlet har dött från väg och dammigt vimmel.
 Ovanför oron och närmare din himmel,
 I rymder klara
 Är oss gott att vara
 Med dig allena.

Du som dig dolde, klädd i stoft och pina,
 Se såsom ljuset kläder dina.
 Omkring din panna
 Solens eldar stanna
 Såsom en krona.

O att få skåda det vi alltid trodde,
 Skåda den makt som här i ringhet bodde.
 Lönad förbidan,
 Ljus från andra sidan,
 Himmel på jorden.

Hyddor vi ville här åt himlen bygga,
 Fasthålla synen ägande och trygga.
 Ett är nödvändigt
 Nu och för beständigt:
 Jesus allena.

Ära ske Fadern, som ser i djupet neder,
 Sonen som med oss i tåredalen beder,
 Anden, som bådär,
 Dag då ögat skådär
 Himlen för evigt. Amen.

O. Hartman 1948.

Hugo Distler (1908—1942).

Det maa vel have været i begyndelsen af tredverne, jeg første gang stødte paa Hugo Distlers navn. Jeg mindes ikke længere naar eller i hvilken sammenhæng, men det har vel været hans første store værk for orgel, partitaen over Nun komm der Heiden Heiland, der fangede min interesse og henledte min opmærksomhed paa hans indtil da ukendte navn. Jeg mindes i al fald klart det stærke indtryk, jeg fik, ved at staa over for et værk, der i saa høj Grad var tænkt og følt ud fra orglets særegne klangverden, et værk, der havde sin rod i kirkelig tradition og dog var saa nyt i stil og saa helt sig selv, ulig al anden nyere orgelmusik.

I aarene derefter kastede jeg mig med iver over hvert nyt værk fra Distlers haand, og flere gange under mine besøg i Lübeck i disse aar gjorde jeg forsøg paa at lære ham personlig at kende, men desværre uden held. Havde jeg dengang vidst, at hans livstraad skulde blive saa kort, havde jeg vel sat mere ind paa at faa personlig kontakt med ham; nu blev det — bortset fra en uforglemmelig Abendmusik i Jacobikirken i Hamburg 1936 med opførelse af en række af hans værker og ham selv ved orglet — kun hans værker, jeg lærte at kende, men det blev til gengæld et saa interessant bekendtskab, at jeg vil prøve her at give et overblik over hans liv og værker.

Hugo Distler fødtes 1908 i Nürnberg og uddannedes efter endt skolegang i Leipzig hos Ramin, Martienssen og Grabner i henholdsvis orgel, klaver og komposition. Umiddelbart efter sin or-

ganistexamen kaldedes han 1930 til organist ved St. Jacobi i Lübeck, og her mødte han to ting, der skulde faa afgørende indflydelse paa hans virksomhed som komponist. Jacobikirken havde (og har endnu) fra gammel tid to orgler, af hvilke det lille, der staar i et sidekapel, er et af de fineste og mest velbevarede instrumenter fra slutningen af det 17de aarhundrede, tilvirket og istandsat af Arp Schnitger, baroktidens berømteste orgelbygger. Dette orgels skønne, overtonerige og gennemsigtige klang blev for Distler en rig inspirationskilde, først og fremmest till hans orgelværker, men gennem det førtes han ogsaa til et ivrigt studium af barokkens musikformer og instrumenter fx. cembaloet, hvis klare og intensive klang han fandt anvendelse for til ledsagende instrument i de to vokalkantater »Wo Gott zu Haus nit gibt sein Gunst« og »Christ, der du bist der helle Tag« og senere udnyttede i en pragtfuld koncert for cembalo med strygeorkester.

Ved siden af denne ene ting, af gennemgribende betydning, men af mere uhaandgribelig art var den anden ting af mere jordisk art — men den fik ikke mindre betydning for Distlers udvikling og virksomhed som komponist. Det var hans forgængers nodeskab. Det paahvilede organisten ved Jacobikirken som kantor at lede et børnekor, der sang ved gudstjenesten, og Distler fortæller i en selvbiografisk artikel i Zeitschrift für Musik om den gysen, der kom over ham, ved i dette nodeskab udelukkende at finde et repertoire af den sentimentale og sødladne slags fra forrige aarhundrede. I sin fortvivlelse kastede han hele nodesamlingen ind i luerne og gik derpaa, grebet af en ny erkendelse, hjem og fortsatte baalfærden med at brænde alle sine udkast til store symfoniske værker, idet han med eet slag var blevet klar over, at han maatte begynde sit arbejde med at skrive enkel og letfattelig musik i moderne form. Paa denne maade opstod i løbet af kort tid den samling af smaa koralmotetter for to og tre stemmer, der siden udkom under titlen »Der Jahrkreis« som hans opus 5. Her finder vi allerede de enkelte elementer i Distlers karakteristiske dissonansfyldte stil, omend knap saa stærkt og karakterfuldt anslaaet som i de senere værker.

I de syv—otte aar Distler var i Lübeck, skrev han saa at sige udelukkende kirkelig musik. De to store værker for orgel, koralpartitaerne over »Nun komm der Heiden Heiland« (op. 8, nr. 1) og »Wachet auf, ruft uns die Stimme« (op. 8, nr. 2), blev begge skrevet og tilrettelagt for det lille Jacobi-orgel og bærer ligesom

en samling mindre koralbearbejdelser (op. 8, nr. 3) vidnesbyrd om deres autors intensive arbejde og iver efter — i selvstændig kunstnerisk skaben — at drage sig barokkens klangverden til nytte. Hvor bevidst han var sig sin opgave, og hvor alvorligt han gik til værks, fremgaar med al ønskelig tydelighed af fortalen til partitaen »Wachet auf«, der i sin helhed lyder som følger:

»Den her foreliggende orgelpartita over koralen »Wachet auf, ruft uns die Stimme« er en logisk videreføring af min stræben efter i nutidig skaben at udnytte orglets gamle barokke og før-barokke klangideal og de til dette svarende formtyper — en ved en intensiv praktisk syslen paa rette sted med gamle orgelværker vunden overbevisning, ud af hvilken mit første større arbejde af denne art, koralpartitaen over »Nun komm der Heiden Heiland« allerede er blevet til og som ogsaa ud i fremtiden vil staa for mig som en af de veje, og i det mindste som den for mig passende vej til en ny orgelmusik, der stræber efter at naa fra det blot tids-mæssigt betingede til det altid gyldige.

Lad os dog ikke glemme, at den endelige afgørelse af, om dette maal vil kunne naas ad denne vej, i eftertiden, naar det drejer sig om en generation, der gennem sin dyrkelse af gammeltysk kunst har faaet præget en saa aabenbar bagudrettet indstilling, i første række vil komme til at afhænge af den styrke og egenvilje, hvormed de virkelig skabende enere med held formaar at gøre ikke blot sig selv gældende over for disse indflydelser, men hvormed de ogsaa ud over sig selv formaar at sammensmelte vor tids aand, sprog og form med elementerne i de gamles hierarchisk-strengte kunst. Det drejer sig jo her ikke bare om en »blodtransfusion«, altsaa om at give liv til en skintilværelse for en vag »nynazarenerperiode«, der ikke kræver nogen selvstændig plads til sit liv (Lebensraum), men om en proces af yderst sublim art, der til dels afleder sin berettigelse af et aandsslægtskab tværs over generationer og aarhundreder, og som højst kan erkendes billedligt, altsaa uden om al slags tydelig og haandgribelig analytisk betragtning (den kan maaske sammenlignes med klassikkens lønlige genopstaaen i renaissance og manierisme, gotikkens i barok og rokoko), og hvis inderste mening vel er at finde i en ny vilje til at lægge baand paa sig over for voldsomheden i en helt kaotisk, ethvert baand og begrænsning modarbejdende, en primitiv, ja næsten barbarisk-ungdommelig, i mange henseender endnu, eller bedre sagt: *atter* kunstfjern generation.«

Det er ikke vanskeligt i de sidste ord at finde en brod mod det marcherende Tyskland, og Distler undgik da heller ikke at blive ramt af diktaturets banstraale og fra tid til anden at faa sine værker sat paa den sorte liste som »entartete« musik, men disse forbud, der snart igen blev taget tilbage, skyldtes næppe nogen større modvilje fra officiel side, selv om hans musik til tider gav anledning til voldsom meningsudvexling, men maaske i højere grad — som det ved en bestemt lejlighed er blevet mig fortalt — misundelse fra andre, der ikke gerne saa Distlers musik vinde anerkendelse i videre kredse.

I Lübeck blev Distler ogsaa medlem af den Sing- und Spielkreis, der under Bruno Grusnicks ledelse helligede sig opførelsen af gammel og ny kormusik. Her fik han lejlighed til at høre og opleve de store mestres a cappella-musik, og her kunde han gøre sine egne erfaringer og prøve sine værker allerede under udarbejdelsen. I hurtig rækkefølge — som under et uhyre pres — opstod da den lange række værker, hvormed han sikrede sig en førsteplads blandt kirkemusikerne og grundlagde sit ry som korkomponist, »Deutsche Choralmesse« (op. 3), »Choralpassion nach den vier Evangelien« (op. 7), »Die Weihnachtsgeschichte«, de to ovenfor omtalte kantater »Christ, der du bist der helle Tag« (Kleine geistliche Abendmusik op. 6, nr. 1) og »Wo Gott zu Haus nit gibt sein Gunst« (op. 11, der tilegnedes hans nære svenske venner, Essie og Ingvar Sahlin), »Geistliche Chormusik« (op. 12), en samling af større de tempore-motetter for fire eller flere stemmer til gudstjenesten med tydeligt forbillede i Schütz' »Geistliche Chormusik«, endvidere »Liturgische Sätze über alt-evangelische Kyrie- und Gloriaweisen« (hvori navnlig mærkes et Nürnberger Grosses Gloria 1525 for psalmodierende sopransolo og firstemmigt blandet kor) og endelig Kleine Choral-motetten. I Lübeck opstod endelig tre større verdslige værker, kantaten »An die Natur« (op. 9, nr. 1), en komposition over Schillers »Lied von der Glocke« og koncerten for cembalo og strygeorkester (op. 14), om hvilken striden en tid lang rasede saa voldsomt, at et førende dagblad skrev, at nu var det paa høje tid, man tog sig af sagerne, og hvis kirken ikke var i stand til det, maatte det ordnes ad statens vej. Heldigvis kom det dog ikke saa vidt, men denne udtalelse giver et godt begreb om den kamp, der stod om Distlers musik, og hvor svært det var for ham at vinde forstaaelse.

I 1938 kaldtes den endnu ikke tredveaarige organist til lærer i

teori, komposition og korledelse ved konservatoriet i Stuttgart. I disse aar — som han selv betegnede som sine lykkeligste — skrev han hovedsagelig verdslig kormusik, maaske inspireret af, at han samtidig med sin lærergerning ved konservatoriet ogsaa overtog ledelsen af Esslinger Singakademie. I aarene i Stuttgart opstod hans Kalendersprüche, Baurlieder, Minnelieder, Das Mörike-Chorbuch, Dreissig Spielstücke für die Orgel (op. 18, nr. 1), triosonaten for orgel (op. 18, nr. 2), Kleine Klavierstücke für die Jugend og det teoretiske værk Funktionelle Harmonielehre. Af kirkemusik skrev han i disse aar kun kantaten »Nun danket all und bringet Ehr« og tre gejstlige koncerter for en sangstemme med orgel (op. 17).

Men de lykkelige aar skulde ikke blive af lang varighed. Alle-rede 1ste oktober 1940 modtog han en kaldelse til lærer i korledelse, komposition og orgelspil ved Berliner konservatoriet med titel af professor, og ett halvt aar senere fik han som Alfred Sittards efterfølger overdraget ledelsen af Berliner Staats- und Domchor og havde dermed naaet højdepunkter i sin hastige karriere, men da var allerede for ham den sønderlidende kamp begyndt mellem hans indre jeg og de officielle pligter, hans stilling paa-lagde ham, den kamp, der i løbet af kort tid blev ham før svær og fik hans nervøst prægede, følsomme gemyt til at bukke under. Søndag den første november 1942 — midt i forberedelserne til en stor koncert med værker af Heinrich Schütz i anledning af domkorets 100-aars dag — fandt man ham efter endt højmesse-tjeneste med et kors, en bibel og billeder af kone og børn i haanden. Han havde taget sit liv.

I Berlin fik Distler kun skrevet faa værker: Das Lied am Herde, af ham selv spøgende kaldet »Fress- und Saufrkantate«, Konzertstück für zwei Klaviere (op. 20, nr. 2) og et par mindre vokäl-værker, idet det meste af hans fritid gik med udarbejdelsen af et stort oratorium »Die Weltalter«, til hvilket han selv skrev teksten. Om han ogsaa naaede helt eller delvis at skrive musikken dertil, er derimod et af de spørgsmaal, det er forbeholdt fremtiden at besvare.

Distler var i første række kirkemusiker, og det meste af hans musik maa derfor som al anden kirkemusik ses i forholdet til ordet og gudstjenestens liturgi. Dette betyder ikke, at der, hvad kvalitet angaar, skal bruges en anden maalestok for kirkemusik end for anden musik, men det betyder, at kirkemusikkens værdi

ikke er afhængig af kvaliteten alene, men ogsaa af, i hvor høj grad den er et udtryk for menighedens fællesskab, det være sig i lovprisning, klage, betragtning eller bøn. Kun den musik, der naturligt opfylder disse krav, er i det egentligste forstand kirkens musik, og man kan maaske sige, at Distler ingensinde naar højere i sin musik og udfolder sig friere og mere inspireret end netop der, hvor kirken stiller krav til ham om at lægge baand paa sin udtryksmaade. For helt at forstaa hans indsats og hans stilling som nyskaber maa vi huske, at alle de rige kirkemusikalske traditioner fra gammel tid var gaaet tabt, da først pietismen og siden rationalismen og romantikken satte deres præg paa kirkens forkyndelse, og de faa steder, hvor der endnu udførtes kirkemusik, var det — som til eksempel i Thomaskirken i Leipzig — en bevidst genoplivelse af den tabte tradition, men uden organisk forbindelse med gudstjenesten og med tydeligt præg af koncert, eller det var den tyndeste og mest triste udvanding af kirkens gamle liturgi, der ved hjælp af »yndig« musik (af neutral holdning til en tekst af neutral religiøs karakter, oftest for børnekor) søgte at røre tilhørernes sentimentale følelser. Helt op i dette aarhundrede, medens musikken ellers undergik en gennemgribende omdannelse i maal og midler, sov kirkemusikken vedvarende sin tornerosesøvn, trygt skærmet bag de svære mure. Men ogsaa den vaagnede omsider langsomt, da ny strømninger begyndte at gøre sig gældende i kirkens indre liv. Disse strømninger fandt udtryk i salmebogsreform, orgelbevægelse, kirkesangsbevægelse og liturgisk bevægelse, og endelig udgik der et stærkt nyt aandeligt liv fra bekendelsekirken og dens modsætningsforhold til den nazistiske statsreligion. Midt i disse strømninger staar Distler og fyldt af en glødende troskab mod sin opgave kaster han sig ud i løsningen af den og griber — som han selv stiller kravet i sin ovenfor citerede foretale — med sikker haand tilbage tværs over aarhundrederne til kirkemusikkens storhedstid og sammensmelter den klassiske korpolyfoni med sin tids aand og sprog til en personlig udtryksform, der helt er hans egen. Grundlaget er en polyfoni, hvor de enkelte stemmer lever deres eget stærke melodiske og rytmiske liv og derfor som oftest tørner sammen i stærke dissonanser. Melodisk linjeføring har han lært af den gregorianske sangs vidtudsvingende melismer, rytmisk har hans stil visse fællestræk med de tidlige nederlandske mestre Okeghem og Obrecht, harmonik har han lært af impressionisterne, men han tilfører den modulatorisk spændkraft ved

E.R.s II. Im Charakter eines lebhaftesten Tanzes

Der Rei . . . che die ser
 Der Rei . . . che die ser
 Der Rei . che, der Rei . . . che die ser
 Der Rei . che, der Rei . . che, der Rei . che die ser

Welt, was hat er für Ge-winn
 Welt, was hat er für Ge-winn, was hat er für Ge-winn
 Welt was hat er für Ge-winn, was hat er für Ge-winn
 Welt was hat er für Ge-winn

Det tredje eksempel er begyndelsen til anden sats (Bicinium) i orgelpartitaen »Wachet auf, ruft uns die Stimme«, der viser os Distlers forkærlighed for sammensatte rytmer:

E.R.s. III. Rhythmisch äusserst genau. [d. 72.]

Og endelig ser vi nedenfor første og andet tema i første sats af cembalokonzerten, begge temaer citeret, hvor de optræder i soloinstrumentet. Det første er rytmisk betonet og viser den karakteristiske skiftende rytme, Distler ofte ynder at bruge, det andet viser ham som den fremragende melodiker, der har lært hemmelighederne ved god melodi af den gregorianske sangs lange eenstemmige linjer:

Ek s IV *Alllegro vivace* [d. 108]

Ek s V *Tempo 1 ma tranquillo*

I Danmark er Distlers musik endnu ikke kendt og opført i det omfang, dens kvalitet burde gøre den selvskreven til. Det hænger vel sammen med, at vi, hvad kirkelig musik angaar, endnu hænger

for meget fast i den bagudrettede indstilling som Laub indpodede sine elever. Det er her ikke stedet at komme ind paa, hvilken skade eller hvilken gavn vor kirkemusik har haft af denne indstilling, her skal kun med beklagelse peges paa, at den aabenbart har gjort det svært for os at faa øje paa de betydelige skikkelser i vor egen tid, og til denne beklagelse skal der føjes et ønske om, at vi snart maa lukke ørerne op for den alvor og ægthed, der præger Distlers værker og gør ham til det, han i første række var, en kirkemusikkens foregangsmand.

Finn Videreø.

Ett nytt standardverk om Runeberg.

*Lauri Viljanen: Runeberg och hans diktning 1804—1837.
Övers. av Kaj Lindgren. Gleerups Förlag, tr. i Helsingfors
1947. 519 sidor. Illustr.*

Finlands enhälliga beundran och kärlek göt tidigt Runebergsgestalten i monumental form. Han blev ej blott Nationalskalden par préférence utan ock med makten av hela sin personlighet en inkarnation av själva det finländska folkidealet. Men därmed kom han också att för ett mera skeptiskt och oroligt släkte i ett nytt sekel te sig tämligen statuarisk, oåtkomlig och ointressant.

Emellertid vilade icke Runebergsforskningen utan fortfor med nya perspektiv och nya rön. Därav har omsider uppkommit ett nytt intensivt Runebergsintresse, som å ena sidan fångas av de drag i hans bild, som röja, att han icke var en halvgud utan en människa med en riklig andel i människolivets problem och konflikter, men som å andra sidan just därigenom har lärt sig att ånyo inse och glädjas åt hans storhet som skald och personlighet.

Viljanens bok torde utgöra det första försöket att i en helhetsbild av Runebergs andliga och litterära utveckling sammanfatta resultaten av den nyare forskningen. Därmed vare ej menat, att Viljanen vore en kompilator. Tvärtom framgår av hans bok, att han med egen möda och egen syn har tillägnat sig hela stoffet för sin uppgift. Stilen är präglad av det personligt upplevda i studiet: spänstig och frisk utan torr lärdomsterminologi är den ett gott instrument för författarens vilja att djupt intressera läsaren för Runebergs liv och verk.

Det nya i uppfattningen av Runeberg ligger väl väsentligen däri, att man har nått fram till en mera nyanserad syn på hans realism. Denna kan nämligen ej längre anses såsom en yttring av ett övervägande oreflekterat kynne, som suveränt satte tidsteorierna åsido och diktade i en instinktiv samklang med Naturens egen stämma. Runeberg var aldrig enkel och folklig i den bemärkelsen, att han s. a. s. naivt återgav vare sig det allmänmänskliga eller det nationella. Såväl hans egna erfarenheter och livsproblem som ock ett verkligt estetiskt-spekulativt intresse hos honom verkade tvärtom, att hans poesi underbyggdes av ett ganska intensivt tänkande och alltså måste förstås i nära samband med hans intellektuella strävanden och åsikter. Hans syn på tillvaron såsom en på djupet obruten helhet, gudomlig och god, motsvarades förvisso av ett harmoniskt grunddrag i hans känsloliv, men den nådde icke sin klarhet och styrka med mindre än en grundlig uppgörelse med idéerna, kulturtraditionens och samtidens.

Detta framter sig vidare och ej minst däri, att, som Viljanen pointerar, Runebergs förhållande till livet i sista hand icke tillspetsades i ett konstnärligt problem utan i ett moraliskt-religiöst. »Isoleringen, egenviljan, den egocentriska högfärden är Runebergs etiska grundproblem» (s. 440). Viljanens bok slutar med skaldens flyttning till Borgå — vadan man får hoppas, att han förbereder en andra del, om Runebergs senare år — men vad han antydningvis säger om det redan skymtande Fjalar-motivet visar, att han beträffande detta, som har visat sig vara all Runebergstolknings kritiska punkt, klart har insett, att Runeberg härvidlag yppar ett djupt personligt behov av försoning samt att han med detta behov dels tar avstånd från humanistreligiositetens gängse apoteotisering av Prometheus-symbolen, dels ej heller kommer att stanna inom den antika tragediens sfär, där det mänskliga lidandet i och för sig innebär en tillfyllestgörelse.

Intressant är också Viljanens antydning, att Runeberg i sin strid mot Stenbäck och pietismen ingalunda med blott en självfallen, redan färdig reaktion försvarar sin universella syn på kristendomen utan tvärtom genom denna konflikt med skaldevännen föres till en djupare omprövning av sin egen ståndpunkt. »Allt talar för den uppfattningen att en emotionell kris ägde rum i Runebergs religiösa åskådning under den första tidens stillhet i Borgå. En djupt känd Kristusmystik blev ljuscentrum i hans åskådning» (s. 457).

Sålunda måste man med stor förväntan avvakta fortsättningen av denna nya, djupt inträngande Runebergstolkning. Kanske skall Viljanen äntligen lyckas giva Runebergs psalmer deras rätta plats i hans diktning. Hittills har knappast någon löst denna uppgift; Belfrage har väl gjort det bättre än Söderhjelm men är i detta kapitel alldeles för kortfattad för att man med önsklig klarhet skall kunna se, vad psalmerna yppa om Runebergs tro och själ.

Bo Sture Wiking.

Kyrkosångens Vänner.

Rapporter avgivna vid Centralkommitténs årsmötet januari 1948.

I.

Svenskt körarbete under år 1947.

År 1947 kan inregistrera en stor mönstring av kyrkokörerna i vårt land, som intet av de övriga nordiska länderna, Finland undantaget, kan uppvisa motsvarigheten till. Det är här den sjunde allmänna svenska rikskyrkosångshögtiden i Östersund, som åsyftas. De till ett antal av ungefär 2300 kyrkosångarna gåvo här prov på vad de svenska kyrkokörerna av i dag kunna prestera av andlig sång. Visst kan här påvisas svaghet i ett eller annat stycke, men som helhet måste sägas, att vad där åstadkoms, på det hela taget stod på en hög nivå. En och annan har kanske ruskat på huvudet åt en sådan väldig sammandragning av kyrkosångare och menat, att den ej motsvarar de med en sådan förenade besvären och kostnaderna. Den försvarar dock väl sin plats i arbetet på utbredning och fördjupning av kyrkosångsarbetet av åtminstone två skäl: det första är den anspänning av krafter och förmåga, som gör, att de samlade sångarna förmå gemensamt sjunga ett ganska krävande program. Ett sådant program sätter spår i körverksamheten över hela landet. Man ser, hur de i Östersund sjungna hymnerna återkomma i de separata körernas program vid mindre kyrkosångshögtider och vid uppsjungningar i högmässan och andra gudstjänster. Genom den träning, som föregått Östersundshögtiden, det repetitionsarbete, som där förekom och sist uppsjungningen ha de flesta fått en klar uppfattning av, hur dessa hymner skola utföras, det fortsatta sångliga arbetet till nytta. Det

andra skälet torde vara den lyssnaruppgift, som uppstår, då mindre körer eller körsammanslutningar uppträda med separata uppgifter. Sådana tilläggas ju i allmänhet endast sådana körer och körledare, som genom föregående uppträdanden dokumenterat sin höga standard. I Östersund fick man dessutom tillfälle att lyssna till masskörens utförande av det gemensamma programmet, då ju på grund av den stora tillslutningen och bristen på plats rikskörens program måste dubbleras. Ett tredje skäl av annan art kan också påvisas. Kamratskapets stora betydelse vid en sådan körsammandragning bör icke underskattas.

Svensk kyrkosångsrörelse av år 1947 behöver emellertid ej endast peka på Östersundshögtiden som ett bevis på sin livaktighet. I de olika stifteten ha en rad smärre högtider ägt rum. De flesta ha kunnat påvisa god tillslutning och en stor uppskattning från allmänhetens sida. Det är inte ovanligt, att man kunnat berätta om fullsatta kyrkor och gripna åhörarskaror vid dessa. Programmen vid stiftshögtiderna ha i ett flertal fall influerats av programmet vid Östersundshögtiden.

Många ännu mindre körsammandragningar förekomma också. Det är ofta två eller flera närboende körer, som gemensamt göra musikandakter i varandras kyrkor. Ibland stå de olika körledarna för var sin avdelning av programmet, ibland dirigerar en körledare hela programmet i sin kyrka, under det att vid nästa uppsjungning en annan körledare dirigerar det i sin kyrka. Även detta har sin betydelse i det fortsatta arbetet. Att ledas av olika dirigenter tvingar körmedlemmarna till större uppmärksamhet just på dirigenten, det konstnärliga resultatet till godo.

Svensk kyrkosångsrörelse av i dag har gripit omkring sig i sådan omfattning, att man nästan kan tala om, att den hör med bland våra folkrörelser. Som sådan kräver den, att ledningen känner sitt ansvar på ett ännu starkare sätt än tidigare. Först och främst måste elitkörerna och deras ledare bryta sig loss ur den isolering, som på många håll, och icke minst i Stockholm, de ställt in sig i. Det räcker inte med, att de uppträda i sin egen kyrka och där ger goda prov på vad de kunna åstadkomma. Just dessa körer böra vid kyrkosångshögtider vara måna om att deltaga, dels med egna framträdanden men också deltaga i masskörens arbete. Det blir annars fara värt, att de få förbli isolerade och icke komma att få den betydelse för den kommande utvecklingen, som de kunde och borde ha.

Man måste också tänka på, att den rent sångliga kulturen måste höjas. Tonbildning, tonträffning, musikalisk allmänbildning och kanske ännu mera behöva tillföras körerna. Om vägarna att ge dem detta ännu icke äro tydliga, är dock icke problemet av sådan svårighetsgrad, att det icke går att lösa. De flesta musiklejare torde vara kompetenta att ge den kurs i tonbildning, som här kan ifrågakomma. Detsamma gäller tonbildningen. Och när det gäller den musikaliska allmänbildningen finns ett utomordentligt gott hjälpmedel i grammfonen. Riksdagsbeslutet om ökat stöd till folkbildningsarbetet ger här en god hjälp till det ekonomiska.

Musikförlagen fortsätta utgivningen av ny värdefull kyrkomusik och kyrkosång. Våra främsta tonsättare på det andliga området ha gett värdefulla tillskott till i första körlitteraturen. Namn sådana som Hilding Rosenberg, David Wikander, Daniel Olson, Thyrestam, G. Berg, W. Åhlén och ännu en lång rad andra ha gett sådana värdefulla tillskott. Ur den gamla sångskatten från 1600- och 1700-talen ha nya utgåvor kommit till. Av Bach och Buxtehude, kanske även Schütz finnas nu många utmärkta tillskott till körlitteraturen utgivna. Och i fråga om den musikaliska smaken kan man säkert påvisa, att åtminstone körerna lärt sig älska de gamla mästarerna och med glädje sjunga deras verk.

Användningen av mässbokens olika introitusantifonier och del II är ännu ovisst att yttra sig över. Det torde vara dags att göra en undersökning i vad mån gammalkyrkliga eller koralintroitus användas samt hur mycket del II kommer till användning. Troligen är det så, att man på många håll tvekar inför de gregorianska tongångarna även inom körerna, ja varför inte även bland körledarna och kyrkomusikerna. Säkert torde vara att en viss varsamhet behövs från gregorianismens förkämpar, icke är ur vägen, om det värdefulla, som finns här och som bör komma fram, icke skall stoppas. Det torde höra ihop med den musikaliska allmänbildning, varom här tidigare nämnts.

Körverksamheten över huvud och kyrkokörverksamheten i synnerhet höra till de glädjebetonade företeelserna i nutiden. För vår svenska kyrka är kyrkosångsrörelsen en värdefull tillgång, som den kanske mer än hittills borde beakta och värda sig om som en av de vägar, den svenska kyrkan i dag har att gå för att samla människor kring Kyrkans Höga Mål.

Stockholm den 7 januari 1948.

På uppdrag

Sten Carlsson.

II.

Koralsången 1947.

Med utgången av år 1947 kunde Den Svenska Psalmboken av år 1937 fira tioårsminnet av sin tillblivelse. Två år senare kom den nya koralboken. Även om psalm- och koralbok ha varit i församlingarnas tjänst under en jämförelsevis kort tidrymd, kan man måhända likväl tillåta sig fälla det omdömet att det förefaller som om de båda böckerna skulle haft en god ingång i våra församlingar. Om vi i detta sammanhanget inskränka oss till koralerna, är det av särskilt intresse att konstatera att den nya koralbokens många nytillkomna melodier i stor utsträckning redan blivit allmän egendom. Vi behöva endast erinra oss några koraler för att med tacksamhet erkänna vad vi erhållit av värde för församlingssången: Nr 4 (Helig, helig), 48 (Jesus från Nasaret), 71 (Min själ, du måste nu glömma), 129 (Helige Ande, låt nu ske), 177 (Från tidevarv), 202 (Gud, vår lösta tunga), 209 (Gud är här tillstädes), 235 (O Kriste, du föddes av kvinna), 287 (Herre, jag vill bida), 332 (O liv som blev tänt), 382 (Bed för mig, Herre kär), 432 (I öster stiger solen opp), 470 (O Gud vår hjälp i gångna år), allesammans melodier som väl kunna betecknas som mycket kända, en del redan omistliga. Om man närmare skulle granska vad det är som på en jämförelsevis kort tid gjort psalmer och koraler av ovan nämnt slag flitigt brukade, skulle man kunna anföra olika anledningar. I en del fall är det psalmens, i andra fall melodiens förtjänst, kanske oftast en samverkan mellan bådadera.

Om vi sålunda kunna glädja oss åt att den nya koralboken inom ganska kort tidrymd tillfört oss många värdefulla melodier, återstår likväl ett drygt arbete innan psalm- och koralboken som helhet blivit allmän egendom. Många gamla, praktfulla melodier förtjäna att återupplivas och komma till rikare användning. På många håll uppenbarar sig en egendomlig rädsla att bjuda församlingen något nytt i melodiväg, bottnande i en undervärdering av kyrkfolkets förmåga att mottaga det nya.

Mottagligheten är störst i ungdomsåren. Därför gäller det att sätta in med all kraft i skolor, bland konfirmander och i ungdomskretsar. Som ett led i dessa strävanden föreligger i dagarna *Psalmlista för skolans morgonandakter* utarbetad enligt uppdrag av KSV:s Centralkommitté och Samfundet för unison sång. De fyra kommitterade (kyrkoherde Harald Dahl, musikeduktörerna

Per Lundgren, David Wikander och Waldemar Åhlén) ha utfört ett tidskrävande och drygt arbete för vilket vi äro dem stor tack skyldiga. I föreliggande psalmlista möter vi ett melodival, som är gjort med största omsorg med tanke såväl på kyrkoåret som barnens uppfostran i en rätt kyrkomusikalisk anda. Vi möta såväl gamla som nya melodier. Beträffande de senare finns såväl nr 4, 48, 71, 129 och en rad andra. Däremot saknar jag 287, 382, 470 och 492.

Det må icke uppfattas såsom kritik utan mera som en stillsam undran om icke kommitterade varit alltför återhållsamma, särskilt under de första skolåren, när det gäller antalet melodier under ett skolår. Med tanke på såväl småbarnens förmåga av mottaglighet som deras behov av ombyte förefaller det som om melodivalet redan under första skolåret kunde ha utvidgats utöver de under de 44 veckorna föreslagna 8 melodierna. Borde inte redan här de tempore-principen kommit till rikligare bruk till förmån för flera melodier, för att barnen redan i första klassen skulle ha stimulerats till intimare kontakt med psalmboken? Om man sedan studerar psalmlistan horisontellt (melodivalets utökning från klass till klass) vill jag sätta ett litet frågetecken inför det pedagogiskt riktiga att under alla åtta skolåren föreslå 396:2 såsom begynnelspsalm under första veckan. Även om fr. o. m. 5:te klassen ps. 425 tillkommer, kan man inte fria sig från tanken, att »Jesu låt mig städse börja» kommer att bli en sådan där melodi som kommer att åtföljas av olustkänslor. Hade det inte varit rikligare att en ny melodi införts för varje klass till första veckan under skolåret? Härigenom hade vunnits den fördelen att barnen i 7:an och 8:an haft en ny melodi för vardera av veckans dagar. I varje fall kunde ett dylikt psalmval fått gälla såsom ett rikare förslag. Läraren kunde ju rätta sig efter melodiförrådet i varje klass och vid förekommande behov gärna återgått till förslaget i de lägre klasserna.

Det anförda må endast betraktas som kanske alltför litet genomtänkta frågeställningar av en som för många år sedan lämnat skolsången. Som väsentligt kvarstår det viktigaste att vi i föreliggande psalmlista fått ett utomordentligt gott urval av psalmer och koraler, som om listan kommer till användning, kommer att lägga den goda grunden för den livgivande församlingssång, som vi längta efter. Vi må livligt hoppas att lärarna i våra skolor beakta detta tillfälle till god hjälp vid valet av psalmer vid morgonandakterna.

Men i församlingsarbetet må vi icke försumma att arbeta vidare med att göra vår koralskatt känd och levande. På många håll anordnas fortfarande koralaftnar. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till arbetsutskottets program för dylika aftnar, som rätt anordnade kunna verka stimulerande i många riktningar både inom kyrkomusiken och den kristna förkunnelsen.

Men det är inte endast på kurser av olika slag eller på koralaftnar som vi skola verka för en levande församlingssång utan i vår dagliga gärning såsom organister och kantorer genom att på bästa möjliga sätt vara ledare av församlingssången. Genom radion få vi ju emellanåt möjlighet att avlyssna gudstjänster och man kan väl som allmänt omdöme fastslå att våra organister och kantorer ha en god uppfattning om koralspelet. Det gäller en mycket viktig detalj: koraltopot, som under senare år visat en tendens att öka till förmån för en livaktigare församlingssång. Härom är endast gott att säga så länge som koraltopot håller sig inom rimliga gränser för ett utförande som verkligen befordrar en livaktig församlingssång. Alltför hastiga tempi kan nämligen verka i rakt motsatt riktning.

Om meningarna kunna vara delade beträffande koraltempo borde vi alla kunna enas om en sak: vi böra spela koralerna korrekt. Icke så sällan förekommer det att organisten tar sig alltför stora friheter beträffande koralharmoniseringen. Till otillåtna friheter måste man räkna allt som överskrider den goda smaken: altererade ackord, nona-ackord, införande av septiman i alla vanligtvis otänkbara sammanhang. Förekommer verkligen detta? Ja, tyvärr alltför ofta! Till vilkens glädje eller uppbyggelse? Svårligen till någon annans än våldsverkarens, som väl genom dylika »förbättringar» vill ådagalägga sin egen förträfflighet eller vill hävda sin särart även i så måtto att han känner som sin särskilda kallelse att sätta sig över gällande god ordning. Oftast leder förändringarna till tarvligheter och smaklösheter som borde vara oförenliga med allt vad gudstjänst heter.

I detta sammanhang kunde det vara frestande att taga upp en fråga: Hur långt ha vi egentligen hunnit beträffande god och dålig smak i fråga om kyrkomusik? Det förefaller som om det på många håll rådde en egendomlig uppfattning att ju enklare och banalare en melodi är, ju större är dess uppbyggelsevärde. Skall man få de inre strängarna att dallra så skall man nödvändigtvis taga till de allra torftigaste melodierna. Vi behöva i detta samman-

hanget endast tänka på psalmvalet vid kyrkliga förrättningar. Här ville vi organister och kantorer bedja våra präster vara oss behjälpliga att komma ur en slentrian som hotar att banalisera dessa gudstjänster.

Är det ett tidens tecken att de andliga sångarna i de yttersta av dessa dagar uppleva en renässans, men på ett område där man väl knappast skulle ha väntat att möta dem. »Rapsodi på andliga sånger» är ju numera en ganska ofta återkommande punkt i radions underhållningsprogram. Sedan jag åhört ett dylikt program för ganska lång tid tillbaka, utsänt från en Sthlms-kyrka och under medverkan av dess organist, har jag besparat mig från åhörandet av de följande. Men stilen, en gång funnen, torde vara densamma. De gamla, hederliga melodierna framsjunges av framstående solister, perfekt refrängsång av radiokören till ett ackompanjemang i bästa swingstil, i en raffinerad Sköld- eller Sune Waldimirharmonisering, som öppnar nya perspektiv för den kyrkliga sången. Men är inte dessa melodier värda ett bättre öde än att lösryckta från sitt egentliga sammanhang salubjudas som underhållning? Ty något annat kan det inte bli och är väl heller icke avsett att vara.

Ovan berördes helt flyktigt psalmvalet vid en del kyrkliga förrättningar. Här må nämnas något i korthet om psalmvalet i högmässan och då särskilt på de viktiga platserna: ingångspsalm och gradualpsalm. Den nya Evangelieboken upptager som bekant förslag till ingångs- och gradualpsalmer för kyrkoårets alla sön- och helgdagar. Om detta förslag följes innebär dess genomförande åtskilliga fördelar, främst kanske därigenom att man erhåller väl-motiverade ingångs- och gradualpsalmer i anslutning till den föreliggande dagens karaktär. Vidare bryts måhända en slentrian, som helst vill röra sig med ett fåtal koralmelodier. För organisterna innebär de fasta psalmerna en stor lättnad. Han kan i god tid förbereda sig på två viktiga preludier. Den som vet vad ett väl förberett ingångspreludium kan betyda för att giva den rätta ingången till dagens högmässa vill inte gärna kastas in i ett nytt sammanhang alldeles oförberedd.

De föreslagna ingångspsalmerna få sin särskilda betydelse på de dagar då introitus förekommer. Det är så självklart att det kan tyckas onödigt att behöva framhålla det nödvändiga i att när koralintroitus användes, skall den föreslagna ingångspsalmen sjungas. Men även då gammalkyrklig introitus användes må man

icke utan tvingande skäl avstå från de föreslagna psalmerna. I varje fall bör organisten i god tid underrättas om ett ändrat val.

I det ovanstående har jag uppehållit mig vid en del företeelser som måhända kunna förefalla ligga i periferien för våra kyrkomusikaliska strävanden. Om mina tankar sålunda kommit att beröra en del detaljer i den kyrkomusikaliska utövningen som berör församlingssången, kunna vi med glädje och berättigad tillfredsställelse konstatera att när det gäller det väsentliga, våra kyrkomusiker med varje år bliva alltmera skickade att utöva sitt värv i kyrkans tjänst. Det arbetas som aldrig förut med iver på en förbättrad utbildning, därom vittna de talrika, frivilliga kurserna, överallt väl besökta. Den livaktiga verksamheten på alla kyrkomusikaliska områden bådar gott för framtiden.

Henry Weman.

III.

Svensk orgelkonst 1947.

Det gångna året, det fjortonde i Orgelrådets historia, företer en bild, som i flera avseenden är ganska skiftande. Medan verksamheten på orgelbyggeriets område alltjämt varit synnerligen livlig, har en viss återhållsamhet kunnat förmärkas inom ett annat gebied, nämligen produktionen av nya tonsättningar för instrumentet. Kyrkomusikaliska fortbildningskurser ha ägt rum å åtskilliga orter, men dessvärre kan kursdeltagarnas antal knappast sägas ha stått i rimlig proportion vare sig till programmens gedigna halt eller de medverkandes oegennyttiga arbete.

Som en glädjande nyhet för året kan antecknas Radiotjänsts initiativ, efter upprepade framstötter från enskilt håll, att anordna utsändning jämte skivupptagning av orgelkonserter från kyrkor ute i landet med äldre goda instrument. Dylika utsändningar ha sålunda förekommit från Hults kyrka i Småland och V. Eneby i Östergötland, varvid programmen inletts med en kort presentation av orglarna och deras mästare. Lämpliga delar av programmen komma, enligt vad som uppgives, att framdeles återutsändas i samband med radions helgsmålsböner. För samma ändamål har Radiotjänst låtit företaga speciella grammofoninspelningar på ytterligare elva mindre orglar ute i landet.

I syfte att effektivisera kontrollen vid orgelbyggnader har Riksantikvarieämbetet till domkapitlen utsänt cirkulär med erinran om

församlingarnas skyldighet att till Byggnadsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet anmäla eller söka tillstånd till utförande av projekterad orgelbyggnad. Ingen kyrkorgelbyggnad synes sålunda längre vara undantagen från bestämmelsen härom.

Orgelrådet har handlagt ej mindre än ett trettiotal ärenden, av vilka ett stort antal insänts via riksantikvarieämbetet. Tendensen inom nutida orgelbyggeri går alltmer mot förverkligandet av klassiska ideal. Sedan man sålunda under många år i allt större utsträckning gått in för den s. k. sleiflådetypen såsom varande den för tonkvaliteten ojämförligt förmånligaste, börjar man inom ledande orgelfirmor, framförallt danska, nu även mer och mer bygga helt mekaniska orglar, alltså orglar med rent mekanisk traktur och registratur. Också det från orgelbyggeriets glansepok välkända ryggpositivet synes gå en ny tid tillmötes. Bland ny- eller ombyggda verk med ryggpositiv märkas orglarna i Johannes kyrka i Stockholm och Vetlanda kyrka i Småland. Dessutom ha flera verk med samma anordning projekterats. Överhuvud syftar denna utveckling främst mot ett bestämt mål, nämligen att skapa bästa tänkbara förutsättningar för tonbildningen och utblåsningen. Då tillämpandet av nämnda principer, enligt vad gamla orglar noggsamt bära vittne om, dessutom garanterar hållbarhet och slitstyrka på ett helt annat sätt än vad som kan ske exempelvis genom pneumatiken, ha vi all anledning att hälsa utvecklingen i fråga med tillfredsställelse.

Bland de ärenden orgelrådet direkt eller genom riksantikvarieämbetet handlagt märkas sådana beträffande ny- eller om- och tillbyggnad av orglarna i Udenäs, Nynäshamn, Gillberga, Vagnhärad, Gryteryd, Forshem, Skövde, Gestad, Skederid, Sandby, Mårdaklev, Bergby, Jokkmokk och Yllestad. Ifråga om det sistnämnda ärendet har tillstyrkts ett förslag om dels den nuvarande orgelns bevarande (efter pietetsfull restaurering), dels byggande av helt ny orgel bakom den gamla. Denna, som byggts 1863 av Svante Johansson, Liared — den omfattar 7 stämmor — hade nämligen befunnits vara av så hög kvalitet ifråga om klangen, att den torde kunna hänföras till Skara stifts förnämligaste. Sedan församlingen blivit uppmärksamgjord härpå, har den glädjande nog beslutat upphäva sitt tidigare fattade beslut att bygga om sin orgel, en åtgärd, varigenom det väsentliga av dess säregna charm utan tvivel skulle ha gått förlorad.

Ett ännu märkligare beslut ifråga om orgelrestaurering har fat-

tats av Östervåla församling, Ärkestiftet. Där kommer nämligen den nuvarande, moderna kyrkorgeln att få lämna plats för P. Z. Strands verk från 1825, vilket tidigare gjort tjänst i samma kyrka i över 100 år. Verket, som ursprungligen hade 14 stämmor, skall nu kompletteras bl. a. med ryggpositiv. (Om detta ärende se vidare artikeln i KMT, nr 11 av N. v. Knorrning).

I en tidigare årsrapport meddelades att doktor Einar Erici till riksantikvarieämbetet överlämnat ett av honom upprättat inventarium över rikets kyrkorglar, tillkomna före mitten av 1800-talet. Detta inventarium, som utgör ett ytterst värdefullt källmaterial för studiet av vårt äldre orgelbestånd, har i avskrift (stencil) överlämnats till orgelrådet.

Flera församlingar ha under året kunnat fira hundraårsminnet av sina orglars tillkomst. Sådana orgeljubileeer ha hållits i Tåby och Å, Linköpings stift (orglarna byggda av Sven Nordström) samt i Hjalsta, Ärkestiftet (orgeln av Blomquist och Lindgren, på sin tid Strands medarbetare). Om Tåby-orgeln se artikel i Söderköpingsposten av Einar Erici. I samband med jubileerna har doktor Erici dels hållit föredrag, dels publicerat artiklar i ortspressen om resp. orgelbyggare. Med anledning av att 60 år förflutit, sedan Sven Nordström gick bort, har en högtidlighet ägt rum i Flisby kyrka, där ett av den märklige självlärde orgelbyggarens största orgelverk ännu återfinnes i orört skick. Också här höll Erici föredrag, senare in extenso återgivet i tidningen Östgöta-korrespondenten. Orgelmusikprogrammet utfördes av Flisbysonen Hj. Torell, numera organist i Lidingö. Efter högtidligheten i den fullsatta kyrkan var ett fackeltåg anordnat till Nordströms grav å Flisby kyrkogård, där hans minne hyllades med tal, sång och kransnedläggning.

De nya tonsättningar för orgel, som utgivits äro: Valdemar Söderholm: Improvisation över »O du saliga» och Toccata, C-dur, Henry Lindroth: Introduktion och passacaglia över koralen Se, vi gå upp till Jerusalem samt Tre passionskoraler (Nord. Musikförlaget) och slutligen Anders Bond: Partita över dalamelodien »Jag nu den pärlan funnit har» (Gehrman).

Bland publicerade artiklar märkes en serie i KMT av Gunnar Dahlquist, som här framlagt resultat av sin fortsatta statistiska utredning om orgelbeståndet i de olika stiftet.

Kyrkomusikaliska kurser eller studiekonvent ha ägt rum i Stockholm, Göteborg, Malmö, Halmstad, Upsala, Skellefteå m. fl. platser. Från skilda håll rapporteras att allmänhetens intresse för orgel-

musik är statt i sakta men stadigt stigande, i varje fall beträffande J. S. Bach verk. Att dennes namn vid konserter och musikandakter drar allt större åhörarskaror är ett faktum.

Starka krafter äro således alltjämt i rörelse för att tillgodose den svenska orgelkonstens intressen. Men ännu återstår många problem att lösa, ej minst inom orgelbyggeriet. Detta har i dagens läge särskilda svårigheter att kämpa emot, svårigheter ifråga om anskaffande av material, arbetskraft etc. Dessa våra orgelbyggares martasbekymmer, till vilka även den ända upp till tre år långa leveranstiden kan räknas, få dock ej förleda dem att glömma det *ena nödvändiga*, som i detta fall är omsorgen om orgelns själ, klangen. Beträffande den saken ha de alltfört mycket att lära av sina hänsovna kolleger, om vilka vi erinrats på ett särskilt sätt genom årets hundraårsjubileeer.

Men att bygga en kyrkorgel är något, som berör ej bara orgelbyggaren och organisten utan i hög grad även kyrkoarkitekten och orgelhistorikern. Intimast möjliga samarbete mellan dessa fyra är en av förutsättningarna för att ett gott byggnadsresultat skall kunna ernås. En konferens med representanter från skilda läger skulle säkerligen kunna bringa klarhet i många dunkla frågekomplex. Det är orgelrådets förhoppning att under det nya året få tillfälle att inbjuda intresserade, fackmän och icke fackmän, till en sådan konferens.

Waldemar Ahlén.

IV.

Kyrklig skrud och prydnad 1947.

Under året 1947 har den kyrkliga textilkonsten uppvisat samma livaktighet som sedan några år kunnat konstateras. Ett stort antal skrudar har tillförts kyrkor i landets skilda delar, i några fall konstnärligt högtstående arbeten med rik dekor. Här har man glädjande nog anledning att tala om verkligt liturgisk konst. Även när det gäller enklare arbeten söka våra ledande ateljéer att tillgodose såväl kvalitetskrav som liturgiska principer vid utförandet. I föregående års rapport antyddes några av de problem, med vilka kyrklig svensk textilkonst för närvarande brottas. Undertecknad har i en serie artiklar i *Vår Kyrka* upptagit dessa problem till behandling för att giva församlingar och andra uppdragsgivare hos textilateljéerna en orientering över läget. Frågan om liturgi och

konst synes ha ständig aktualitet. Några historiska och principiella synpunkter på problemläget ha också anlagts i en artikel i senaste numret av Svenskt Gudstjänstliv.

I samband med Kyrkliga Mötet hade Libraria och Licium anordnat utställningar på sina ateljéer, där några exempel på den senaste tidens produktion visades. Här belystes också en donatorsgärning av mindre vanligt slag, nämligen Fru E. Broussards utsökta broderiarbeten, som donerats till olika församlingar. Hans Majestät Konungen, som med Illis Quorum belönade den oegenyttiga konstnärsgärningen, har själv framträtt som donator av sina kyrkliga textilverk till ett flertal kyrkor. Vid årsskiftet hade Hans Majestät fullbordat sitt antependium för First Evangelical Lutheran Church i Worcester, U. S. A.

Ett textilverk, som förtjänar ett särskilt omnämmande bland årets arbeten, är Alf Munthes stora väggbonad för Skövde krematorium. Det var tillgängligt för allmänheten vid en utställning på Historiska Muséet. Bonaden är utförd i dubbelvävnad och har med rätta karakteriserats som ett textilt storverk.

Trots allmänt påtalad brist på material och arbetskraft och trots alla svårigheter med byggnadstillstånd har ett flertal kyrkor under året restaurerats och återöppnats för gudstjänst. Vid företag av denna art komma allttjämt värdefulla konstföremål och andra inventarier av konst- eller kulturhistoriskt värde i dagen. Detta är så mycket märkligare som vårt kyrkliga bestånd sedan långt tillbaka undersökts och inventerats. Stundom når oss också meddelandet om att en hittills okänd kyrkobyggnad från medeltiden påträffats. Vanligen sker detta vid grundgrävningar i våra gamla städer. 1947 skedde det på Frösön i Jämtland. Visserligen hade man tidigare kännedom om en raserad kyrka på platsen, men när grundmurarna till denna vid schaktningsarbetet för det nya flygfältet på Frösön blottades, ställdes man inför ett högst överraskande fynd. Det visade sig nämligen, att den raserade helgedomen var en absidkyrka från 1100-talet. I Götaland eller de centrala Svealandskapen hade detta icke varit så anmärkningsvärt, då de romanska kyrkorna flerstädes ligga tätt i dessa bygder. Från Jämtland är endast en kyrkobyggnad av denna åldriga typ känd, nämligen det bevarade absidkoret i Hackås. Frågan om hur den intressanta ruinen skall kunna bevaras, är dock ännu icke avgjord.

På sitt sätt olöst är också frågan om Bror Hjorts omdiskuterade Kristusbild i Borås, som på ett år avlägsnats från det gudstjänst-

rum, där den varit uppställd. Här har problemet om liturgi och konst fått en icke önskvärd tillspetsning.

Med stor spänning motsågs offentliggörandet av restaureringsförslagen till Uppsala domkyrka. Till något slutgiltigt resultat ledde icke tävlingen, men många intressanta lösningar framvisades. Det största intresset har knutits till tornpartiets utformning. Man känner icke till hur de medeltida tornkropparna avslutats, om de varit krönta med spiror eller icke. De äldsta kända tornavslutningarna äro de höga barockspiror, som störtade vid Uppsalabranden 1702. Däremot är man nu bättre underrättad om svensk tradition på området än vid den zetterwallska restaureringen under 1800-talets senare del. Det ideal, som föresvävat flera av författarna till de inlämnade förslagen, synas vara tornspiror av typen Vaksala-Kaga. Här har man också att göra med äkta svensk medeltidstradition. Den på sitt sätt mest eleganta lösningen presterades i förslaget »S:t Eriks skrin», där de rester av 1400-talstornen, som stå kvar sedan Zetterwalls ombyggnad, helt enkelt rivits och en sällsynt vacker västfasad utan torn framträder mot en vidgad platsbildning mot Gustavianum. Förslaget är dock för radikalt för att kunna realiseras. En tornlös domkyrka på Upplands slätten vore visserligen en gård av pietet mot den franske arkitekt, vars plan följdes i 1300-talskyrkan, men skulle stryka ett brett streck över senare seklers gestaltning av det nu illa medfarna byggnadsverket. Den stora tävlingen, som nu pågår på nytt, är otvivelaktigt den viktigaste händelsen på mycket länge inom svensk kyrkokonst. Ett olycksöde av stora mått och en händelse, som utlöste sorg i många hjärtan, var Skaradömens brand. Vi få hoppas, att de ärevärdiga katedralerna i såväl Skara som Uppsala inom rimlig tid skola framstå i värdig gestalt.

Vad slutligen litteraturen beträffar, må endast nämnas, att serien Upplands Kyrkor nu kommit så långt, att ett första samlat band i vacker utstyrelse föreligger. En ypperlig liten skrift av Lisa Johanson och Sven-Åke Rosenberg har utkommit under titeln Altarvård. Både i fråga om serien Upplands kyrkor och skriften om altarvård antecknar man med tillfredsställelse, att det är kyrkan själv, som visat intresse för och ägnat omtanke om den kyrkliga skruden och prydnaden. Att bandet mellan kyrka och konst knytes fastare måste hälsas med glädje och ses som ett av de goda tecknen i vår tid.

Ragnar Stenberg.

Laurentius Petri Sällskapets styrelse

sammanträdde i Nässjö den 10 februari 1948.

Efter en kortfattad redogörelse av sällskapets ekonomiska ställning och medlemsantalet vid årsskiftet, beslöts att medlemsförteckning skulle stencilieras och tillställas samtliga ledamöter, varvid även skulle antecknas vilka som erlagt årsavgift för samtliga de år under vilka Missale lundense är urkund. På begäran skulle några exemplar av Missalet reserveras för de tidigare medlemmar från Finland, vilka på grund av valutaförhållandena icke kunnat fortsätta inbetalning av årskontingenterna.

Sällskapets medlemmar skulle anmodas att inbetala årsavgiften — 10:— kr. — till Laurentius Petri Sällskapets postgirokonto nr 171372, adress numera: Lund.

Huvudärendet vid sammanträdet var fastställande av program och tid för årsmötet.

Årsmötet stundande sommar skall liksom fjolårets hållas i Halmstad och tiden bestämdes till den 6—8 augusti. Före årsmötet anordnas studiekonvent fr. o. m. den 2 augusti.

I samband med detta årsmöte skall sammanträde hållas också med den nordiska nämnden för tidegården, enär det större möte, som varit avsett att hållas i Trondheim i år, på begäran från norsk sida uppskjutits till nästa år.

Det inledande studiekonventet får i år en delvis annorlunda karaktär än de tidigare årens. Dagarna komma att inledas med Laudés och bibelstudium i grupper, varvid i första hand tidebörens psaltarpsalmer komma att bilda utgångspunkt för bibelsamtalen. Under dagen komma två serier föreläsningar att hållas: en serie av kyrkoherde Knut Peters, Söndrum om Tidebön och mässa — uppbyggnad och funktion och en annan serie av Mag. Finn Viderø, Köpenhamn, om den gregorianska sångens teori.

De praktiska övningarna i gregoriansk sång i tidegård och mässa ledas av kyrkoherde A. Adell och som ledare för den flerstämmiga körsången inträder musikdirektör Lennart Svegelius, Kungsbacka. Mag. Mogens Wöldike är i år icke i tillfälle att deltaga i konventet.

Vid orgeln komma domkyrkoorganist G. Arnér och Mag. Finn Viderø att göra tjänst. I övrigt fyllas dagarna av tideböerna och en dag firas nattvardsgudstjänst i Söndrums kyrka.

Den 5 augusti håller den nordiska nämnden för tidegård sitt sammanträde, varvid även en redogörelse kommer att lämnas av sekreteraren Faith and Order W. Vos från Groningen om den liturgiska rörelsen i Hollands reformerta kyrka.

På fredagen avslutas studiekonventet med föreläsningar av Finn Viderø och Knut Peters och föredrag och samtal komma att hållas om Kyrkans bön och kyrkans enhet, Bibelsyn och gudstjänst, om Kyrkosyn och andaktsliv. Samtal kring ämnet: Erfarenheter av tidegården i församlingslivet med inledningsanföranden från de nordiska kyrkorna.

Årsmötesförhandlingarna med Laurentius Petri Sällskapet hållas, som vanligt efter lördagens vesper den 7 augusti.

Fullständigt program kommer senare att utsändas.

Ordf.

K Y R K O M U S I K

Hymner för trestämmig kör eller kvinnokör tillägnade biskop *Gustaf Aulén* den 15 maj 1939. 1: —.

Särtryck:

När Herren Kristus födder var. Tonsats av *Ivar Widéen*. 0:14.

O Herre Gud oändelig. Tonsatt av *David Wikander*. 0:14.

Världens frälsare kom här. Sättning av *Oskar Lindberg*. 0:07.

Evigt innan himlens fäste. Sättning av *Albert Runbäck*. 0:14.

Döden är uppslukad. Av *Gustaf Carlman*. 0:25.

Du som härlig ställde. Körsats av *Waldemar Åhlén*. 0:25.

Tidegärdshymner av *Arthur Adell*. I toner från forntid och nutid tillägnade författaren på hans 50-årsdag. Med teckningar av *Erik Abrahamsson*. 5: —.

Särtryck:

I världens ödestimma av *Carl E. Rosenquist*. 0:25.

Ännu en dag till vila går av *David Wikander*. 0:15.

På nytt advent för dörren står av *Albert Runbäck*. 0:15.

O starke Gud av *F. M. Allard* 0:15.

Sig fröjde himmel, fröjde jord av *Waldemar Åhlén*. 0:15.

Hymner.

Jag är, o Herre, i din makt av *H. Albert*. 0:25.

Aftonpsalm av *J. S. Bach*. 0:10.

Kom, stilla död. Sopran och bas av *J. S. Bach*. Mellanstämmorna efter den besiffrade basen utarbetade av *Frans Wüllner*. 0:07.

Pingsthymn. Sopran och bas av *J. S. Bach*. Mellanstämmorna efter den besiffrade basen utarbetade av *Franz Wüllner*. 0:07.

Hell, dag så ljus och lyckosam! av *G. P. Palestrina*. 0:07.

Dig skall ditt Sion sjunga. Mel. av *Johan Kugelman*. Tonsats av *J. S. Bach*. 0:40.

Jesus Krist, vår Frälserman. Tonsats av *L. Osiander*. 0:15.

Wie schön leuchtet der Morgenstern av *M. Praetorius*. 0:25.

Vak upp, min själ, giv ära. Mel. fr. 1587. Tonsats av *David Wikander*. 0:20.

Det är en kostelig ting av *Harald Cederwall*. Den signade dag, julhymn för blandad kör av *Daniel Olsson*. 0:25.

Vid completorium under julen. Tryckt i två färger. 0:75.

G L E E R U P S

ALBERT RUNBÄCK
Supplement till
LAUDA SION

första upplagan

Till tjänst för dem, som inköpt första upplagan av *Lauda Sion*, är detta supplement utgivet, innehållande ett särtryck ur andra utökade upplagan, upptagande det häri nytillkomna materialet. Detta utgöres av 20 nya kompositioner, sättningar eller arrangemang av Albert Runbäck, ett antal alternativa texter samt ett förord, innehållande bl. a. registreringsförslag till orgelsatserna i *Lauda Sion*.

Pris kr. 2: 25

I bok- och musikhandeln eller direkt från

Regeringsg. 35 - Stockholm - Tel. 231115

E. A. Setterquist & Son Efr.

ÖREBRO

Sveriges äldsta fabrik
för kyrkoorglar

Tel. fab. 10134. Bost. 18607

OLOF HAMMARBERG

ORGELBYGGARE

GÖTEBORG V.

Tel. 29 12 60

H. LINDEGREN

Medlem av SVENSKA ORGELBYGGARES FÖRENING.

*Tillverkar piporglar,
som utmärka sig för största hållbarhet
samt god »orgelmässig» ton.
Mångårig erfarenhet.*

ORGELBYGGARE
GÖTEBORG

Postadress:

KOMMENDÖRSGATAN 12

Telefoner:

BOSTADEN 14 26 38

FABRIKEN 14 93 38

A. MAGNUSSONS ORGELBYGGERI

GÖTEBORG

PIPORGLAR

Telefoner:

15 12 79, 16 59 29

•

SVENSKT

KVALITETSARBETE

enligt klassiska principer och tillförlitliga konstruktioner med karaktäristisk och ekonomisk disposition och konstnärlig intonation. Ombyggnader och restaureringar av äldre verk samt anläggningar för elektrisk bälgdrift utföres.

Dispositioner och kostnadsförslag på begäran.